

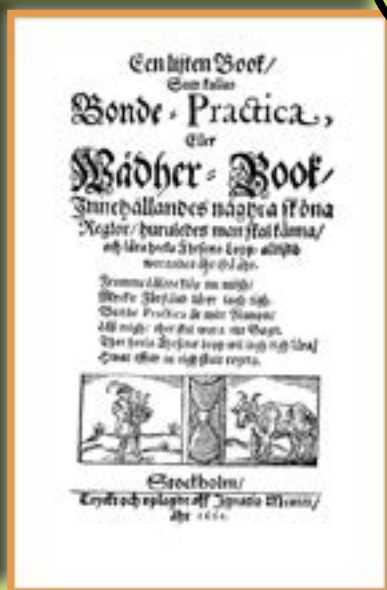
Ulricehamnsbygdens Forskarklubb

MEDLEMSTIDNING - VÅREN 2016



Vi har fått våra "socknar" tillbaka!

Läs- och skrivkunnigheten i gamla tider



Forskarporträttet
Allan Jansson



En kärlekssaga från norr till söder..



Innehåll

Ord från ordföranden	2
Redaktionens spalt	2
Verksamhet 2015	3
Fader okänd	4
Barnamörderskan	5
Läs-och skrivkunnighet	6-7
Bondmorän	8-9
Efterlysning	9
Nyheter från Rötter	10
Vi har fått våra socknar	11
En kärlekssaga	12-13
Forskarporträttet	14-15
Program våren 2016	16

Styrelsen**Ordförande**

Anna-Lena Hultman 0321-40228
 konkordia@konkordia.se

Vice ordförande

Maj-Britt Johansson 0321-13066
 032113066@telia.com

Sekreterare

Inga Josefsson 0321-12712

Kassör

Monica Hållander Öhnell 0321-30178
 monica.ohnell@gmail.com

Ledamöter

Ingrid Linnarsson 0321-32450
 humla@telia.com

Susanne Ferm

murum_kaggarden@hotmail.com

Suppleanter

Inga-Lisa Ahlstrand 0321-41816
 ingalisa.ahlstrand@gmail.com

Lennart Engqvist 0321-30354
 0321-30354@telia.com

Valberedningen

Roger Jarvid
 rjarvid@hotmail.com
 1 ledarmot vakant

Redaktionen

Maj-Britt Johansson
 Roger Jarvid
 Yvonne Henriksson
 Mail till redaktionen
 yh@telia.com

**ORD FRÅN ORDFÖRANDEN**

Anna-Lena Hultman

God fortsättning till Er alla! Hoppas jul- och nyårshelgerna har varit bra och att ni fått mycket tid för släktforskning.

Själv har jag, efter att julafton var avklarad med släkten, ägnat mig åt att sortera och rensa ut. Efter 40 år med släktforskning och föreningsarbete och dessutom över 10 år med Släktforskarförbundet, har högarna med papper bara blivit större och större. Nu hotade dom att dränka mig!

När datorn kom in i mitt liv på 1980-talet talades det i familjen om att ”nu blir det inte så mycket papper”! Fel, fel, fel!!! Det blev mycket MER papper, för jag skrev ju ut allt jag pulade in i datorn – ibland i flera kopior och versioner!

Rensningsarbetet har tagit lång tid och jag är fortfarande inte klar. Liksom alla samlare har jag ju svårt att slänga något, men ändå har det blivit flera sopsäckar. En orsak till att det tar lång tid, beror till stor del på att jag hittar en massa intressant som måste kollas upp. Jag kan därför komma på mig själv med att sitta vid datorn och släktforska på något gammalt ”fall”. Positivt är alla borttappade utredningar och artiklar som nu plötsligt poppar upp.

Nu står maken på bakgården och eldar papper – jag vill inte slänga något med personuppgifter och lösenord på tippnen – men han påstår att det inte brinner så bra, trots att det är torrt!

En rensning i boksamlingen skulle nog också behövas, men där går gränsen. Det kommer nog aldrig att bli något bokbål!

Föreningsuppgifter

Ulricehamnsbygdens Forskarklubb
 c/o Anna-Lena Hultman
 Hössna Missionshus
 523 97 Hössna
 www.konkordia.se

Bankgiro: 5967-3723
 Org. nr: 06012128-3246

Medlemsavgift
 150 kr/person
 plus 50 kr per familjemedlem



Verksamhetsberättelse 2015

Årets verksamhet började söndagen den 22 mars med föreningens årsmöte, som hölls i Konkordiahuset Hössna. Bengt-Åke Wiik berättade och visade bilder från gamla Ulricehamn, fram till nutid.

Styrelsen har haft ytterligare två möten under året.

Den 11 maj hölls en kurs i gårdsforskning i Konkordiahuset.

Söndagen den 17 maj var det dags för ”gökotta”, som detta år var förlagd till Stegerhult, Liared. Se referat i höstens medlemsblad.

2015 års släktforskardagar hölls i Nyköping. Anna-Lena Hultman och Maj-Britt Johansson bevistade dem.

Den 11 november besöktes vår förening av Mona Klüft, från Lysekil. Hon höll ett uppskattat föredrag över ämnet Fader okänd.

Forskarhjälpen på Ulricehamns bibliotek och i Konkordiahuset har fortsatt under året.

Två tidningar har under 2015 distribuerats till föreningens medlemmar.

Antalet medlemmar var vid årsskiftet 160 stycken. 126 fullbetalande och 34 familjemedlemmar

Ulricehamn 2016-01-18

Styrelsen



Titta gärna in på vår “ny-gamla” websida : <http://uf.konkordia.se/>

Bäste Medlem

Nu är det dags att betala medlemsavgiften
Vi bifogar en inbetalningsblankett

OBS!

Tänk på att skriva avsändarens namn på
inbetalningen, annars vet vi inte vem som betalat!

Glöm inte att meddela om du har flyttat, så vi kan skicka medlemstidningen till rätt adress!

Meddela också gärna din e-postadress, så vi lättare kan skicka information

”FADER OKÄND”

En stöttesten för många släktforskare

Onsdagen den 11 november gästades vår Forskarklubb av Mona Klüft, född och uppvuxen i Växjö, boende i Lysekil, men styrelsemedlem i KGF (Kronobergs Genealogiska förening). 35 personer mötte upp, och fick ta del utav ett intressant och uppskattat föredrag över ämnet ”fader okänd”.

Text: Maj-Britt Johansson



Mona Klüft

Barn utom äktenskapet, varför var detta ett så laddat ämne? Vad var det som styrde människors väl och ve, i gången tid? Till stor del var det den så kallade ”Hustavlan”, ett bihang till ”Luthers katekes”, som publicerades i form av tavlor och plakat att sättas upp på väggen i varje hem till ett rättesnöre för husets folk, och deras olika plikter enligt Guds lag. Det var väldigt mycket som var synd. Sex utom äktenskapet förde med sig höga straff.

Enligt 1686 års kyrkolag tvingades en kvinna, som haft en utomäktenskaplig förbindelse, att i kyrkan, i hela församlingens närvaro, bekänna sin skuld för att få förlåtelse och upptas i församlingens gemenskap igen. Senare kunde det hela försiggå i sakristian, men prästen såg till att det skedde strax före högmässan, så att den stackars kvinnan kom ut i kyrkan inför hela församlingen. 1855 avskaffades den enskilda skriften.

Var någon av parterna gift blev, enligt 1734 års lag, detta brottsligt också enligt världslig lag och båda parter kunde dömas till böter. Mannen till 80 daler och kvinnan till 40.

80 daler motsvarade priset för en gård. Det fanns ju ingen möjlighet för dem att betala detta. Men de kunde då avtjäna straffet med spöstraff för kvinnan och gatlopp för mannen. Sex gatlopp motsvarade 80 daler.

Var båda gifta, blev påföljden dödsstraff. Detta mildrades dock senare till fängelse.

Kvinnan hade små möjligheter att undkomma. Det syntes ju snart hur det var ställt. Hon kom att ses som ett hot mot familjen, ställdes utanför samhällsgemenskapen, och benämndes med fula namn.

Mannen hade större möjligheter. Det fanns ju inga metoder att fastställa faderskap. Han kunde också under vissa omständigheter svära sig fri, och ibland

kunde kvinnan uppge ett påhittat namn för att rädda mannen.

Barnet, den tredje parten i sammanhanget fick, trots att vara helt oskyldigt, leva med skammen. Hade ingen möjlighet till bördsbrev. Kunde inte bli hantverkare eller borgare, och fick en sämre ställning juridiskt sett. Allt för att det stod ”öä” födelseboken.

Mödrarna hade också små möjligheter att ta hand om sina barn, som ofta växte upp hos mormor och morfar, eller annan släkting.

1778 infördes, på Gustav III order, en bestämmelse som gav båda föräldrarna rätt att anteckna sig som okända i födelseboken. Detta för att motverka barnamord.

På 1880-talet föddes vartannat barn, i Stockholm, utom äktenskapet. Adopterades bort, eller lämnades på barnhus. Då sågs mor och barn som regel för sista gången. Innan de skildes åt lades barnets dopsedel, och ibland även ett papper med moderns, eller föräldrarnas namn, i ett förseglat konvolut att förvaras i kyrkoarkivet som en bilaga till födelseboken. Bakgrunden var att barnet skulle ha en möjlighet att få veta något om sitt ursprung.

Föredragshållaren hade en del handfasta råd för hur man bäst går till väga, då man söker efter en okänd fader i slakten. ”Försök” sa hon ”att följa barnet genom hela livet. Dop, faddrar, skolbetyg, konfirmation, lysning.”

Hon rekommenderade också boken ”Fader okänd” skriven av Elisabeth Reuterswärd. Ett utmärkt hjälpmedel.

”Men” sa hon ” var medvetna om att i många fall lyckas man, trots ansträngningar, inte komma fram till något svar. Det får man leva med.”

Barnamörderskan Cajsa Lundberg

Ett tragiskt livsöde

Text Lennart Engqvist

Då jag sökte efter mina förfäder i Hällstad socken, råkade jag på en makaber händelse beskriven i födelseboken för åren 1765 - 1829

Prästen har på två sidor beskrivit den ruskiga händelsen, och jag citerar här hans berättelse:

”Särskild anmärkning anförande ledande till framtida upplysning”.

Den 25 januari 1827 framfödde Pigan Cajsa Lundberg på Kronogården ett oäkta flickebarn utanför Manbyggnaden, mördade detsamma genast och kastade det in under själva man- byggnadens fot, hwarifrån gårdens hundar samma dag framburo på gatan det mördade fostret.

Antecknad Pastor blef genast ditkallad. Pigan nekade sitt brott in till dess inkallad Barnmorska tog på sin ed att Pigan var barnföderskan, hwarefter Pigan sitt brott bekände och blev vid Härads Rätten d. 29 Maj 1827 och Hof Rätten samma år, dömd att halshuggas och å båle brännas, men genom Kungl.

Nåd från dödsstraffet befriad, dömdes hon i dess ställe till 28 dygns vatten och bröd samt uppenbar Kyrkoplikt i Hällstads kyrka, hvilken rättsligt verkställdes den 30 Sept. detta år – hwarefter Pigan enligt Kungl. Majt:s nådiga dom affördes på tio år till Norrköpings Spinnhus. I händelse denna Piga återkommer och tvist mellan Hällstad och Timmelhed skulle uppstå om hennes försörjning, så införes till upplysning på ed och samvete hennes inflyttnings attest.

*Pigan Cajsa Lundberg, som först nu låtit förete Orlofsedel och afflyttat till Hellstads församling, är född i Sexdrega Pastorat den 5/9 Ett Tusende Åttahundrade, är mindre vettande, derföre varit nerskattes; har dock i sin stora enfaldighet fått begagna den heliga Nattvarden, haft smittkoppor, och efter pålysning ledig från ekta förbindelse, och är mantals skrivningen härstädes icke förrättad.

Attesterar Timmelheds Prästgård d. 10 Nov. 1826. Joh. Leonh. Sundborg, Pastor

Inklämt mellan de sista raderna, på grund av litet utrymme, kan man läsa ett tillägg.

”Ofvan nämnda Piga blef icke heller i Hellstad skattskrifven till skatteavgifvande tecknad, på den grund inflyttningssedeln gaf vid handen. Joh. Hjærtèn, Pastor i Hellstad ”

Så långt prästernas anteckningar. Vi kan konstatera att

man såg väldigt strängt på händelsen och pigan dömdes hårt. Man kan ju undra om det kom fram vem som var barnafadern? Kanske det kom fram i domstolens behandling av ärendet, men säkert är det inte. Kvinnan fick bära hela skulden. Säkerligen var det någon i hennes närhet som hade utnyttjat henne. I husförhörslängden har prästen angivit henne vara ”fånig”. Att hon inte var helt tillräknelig kanske räddade henne från det utdömda dödsstraffet. Att föda ett utomäktenskapligt barn på den tiden sågs inte med blida ögon, och vi kan ha viss förståelse för pigans handlande. Tänka sig – hon vågade inte tala om att hon skulle föda och födde sitt barn i lönndom, utomhus, mitt i smällkalla vintern utan hjälp.

Vi kan också se att prästerna hade bekymmer om vilken socken som skulle försörja henne i framtiden. Cajsa Lundberg kom med sin familj till torpet Hagen under Brostorp i Timmele socken när hon var sju år. Efter att familjen flyttat till Nöre 1818 tjänade hon som piga i Timmele några år, och 1826 flyttade hon som piga till Kronogården i Hällstad. Här mötte hon sitt öde och förpassades till Norrköpings Spinnhus för tio års straffarbete. Om hon någonsin kom tillbaka när straffet var avtjänat, har jag inte kunnat utröna.

Jag har letat i Norrköpings Spinnhus omfattande arkivalier, men har inte säkert hittat henne där. I en registerbok har jag hittat namnet Cajsa Lundgren med en anteckning ”död”, men inga andra uppgifter om henne fanns med, så man kan inte vara helt säker på att det är hon.

Cajsa hade två systrar och en broder, som man även fortsättningsvis kan följa i kyrk-böckerna. Modern avled 1819, då familjen var bosatt i Dalums socken. Cajsas broder Ephraim Lundberg, var från 1825 ägare och brukare av Nederstegården, Annestorp, Timmele. Cajsas fader Petter Lundberg vistades sina sista år hos sin son och avled i Annestorp 1828. I bouppteckningen, daterad den 3 november 1828, finns alla fyra barnen uppräknade, varav Cajsa och hennes tio år yngre syster var ogifta och därmed omyndiga. Förmyndare utsågs då till dessa. Man kan därmed tro att Cajsa befann sig i livet när bouppteckningen gjordes, men var troligen då intagen på Norrköpingsanstalten. Någon antydning i bouppteckningen om det förhållandet finns inte. Jag har därefter inte kunnat finna något spår efter Cajsa Lundberg i Timmele eller Hällstads kyrkböcker, så hon återvände troligen aldrig.

Läs- och skrivkunnigheten i gamla tider

UNESCO:s definition:

Analfabet är en person över 15 år som inte kan läsa eller skriva en text av betydelse för det vardagliga livet.

Text: Lennart Wasling

Att folkskolan lagstodgades av riksdagen 1842, det vet nästan varje svensk. Då krävdes att varje socken och varje stadsförsamling skulle inrätta en skola med en godkänd folkskollärare. Skoldistriktet blev detsamma som kyrkoförsamlingen och kyrkoherden blev ordförande i skolstyrelsen. Staten gjordes ansvarig för lärarutbildningen.

Skolplikten i den för alla obligatoriska skolan var ursprungligen fyra år. Den blev 1882 sexårig och 1936 sjuårig. Noterbart är att skolplikten alltsedan folkskolans instiftande inte gjort någon åtskillnad mellan flickor och pojkar. De skillnader som förekommit har istället handlat om utbildningens innehåll.

En djupt rotad föreställning bland folk i allmänhet är att man här i landet lärde sig läsa när folkskolan infördes. Men att folkskolan var avgörande för läskunnigheten är förvisso en vanföreställning, hur vanlig den än är.

Vi talar hela tiden här om böndernas och borgarnas barn. Adels och prästernas lämnar vi därhän; dessa ständer har sedan länge ombesörjt sin utbildning på sitt eget traditionella sätt.

Behov av läskunnighet

Låt oss börja med att fundera kring vilka behov av läskunnighet som kunde finnas. Här några exempel: Alla släktforskare vet ju, att för att kunna ingå äktenskap fordrades katekeskunskaper. Och en soldat måste kunna sitt reglemente. Av barnmorskan krävdes kunskaper om medikamenter och hälsoregler. Bonden som skulle delta i sockenstämman borde vara ”påläst” om frågorna osv. Han måste också veta när marknader ägde rum och kunna följa förändringarna i almanackan. Lite underhållning i form av skillingtryck och sånger kunde säkert också behövas för att lätta upp vardagen.

På liknande sätt kan vi tänka på skriv- och räknekunnighet i vardagen, och även då se några behov. Den enklaste bonde borde åtminstone kunna notera hur många hölass som de olika gårdarna gett. Auktionsförrättaren måste både kunna skriva och räkna.

Någon kunde kanske drömma sig bort från vardagen och skriva ner en dikt eller en händelse.

1686 års kyrkolag

Om vi ska hitta ett specifikt årtal med stor betydelse för läskunnigheten i landet bör vi välja 1686. Då stiftades en omfattande kyrkolag med bestämmelser på allehanda kyrkliga områden. Där nämns också i en paragraf att ”Kyrkoherden skall låta sig angeläget vara, att ungdomen i hans socken lärar läsa i bok och förstår sina kristendomsstycken ...”. Komministern i församlingen fick ansvaret för genomförandet, men det var inom hushållet som undervisningen ägde rum, med hushållsföreståndaren som ansvarig.



Psalmboken innehöll mer än bara psalmer och Katekesen var obligatorisk

Konventikelplakatet från 1726 stadgade, förutom förbudet mot egna bönemöten (konventiklar) i hemmet, hur ett husförhör skulle gå till. Vad som skulle läsas likriktades av kyrkan, men det krävdes även att läsaren förstod innebörden av texten. Att gemene man också skulle kunna skriva låg dock inte i kyrkans intresse.

Läseböcker

Den som ska öva sig i läskonsten behöver naturligtvis något att läsa i. Katekesen var självklar. Den innehöll fem huvudstycken, bland annat budorden, trosbekännelsen och "Herrans Bön". Tankarna går kanske sedan till Bibeln som läsebok, men den var inte allmänt spridd i hemmen. Bibeln hör mer till kyrkan och användes främst av prästerna. Psalmboken däremot var folkets läsebok, och särskilt då den Svedbergska från 1695. Den gavs ut i 1,5 miljoner exemplar i en massa upplagor innan den 1819 ersattes av den Wallinska psalmboken. Jesper Svedberg – från 1702 biskop i Skara – var ansvarig för psalmboken som innehöll 413 psalmer. Men där fanns mycket mer, bland annat Hushållsläran, som var 1700-talets rättesnöre för livet i helg och söcken. Psalmboken var den viktigaste läse-boken på 1700-talet.

Andra skrifter fanns också att tillgå till överkomliga priser. Vi har almanackan, bondepraktikan och skillingtrycken som sådana exempel. Och vi får inte glömma att bokproduktionen var tämligen stor förr. I en bok-katalog från 1848 finns exempelvis 6000 olika boktitlar tillgängliga för den läshungrige. Det fanns säkert en och annan bonde som högt prioriterade bokläsning. Pamfletter, oftast i form av smådesskrifter, var under 1700-talet en vanlig form för åsiktsspridning, särskilt mot kyrkan. Så många hittade kanske inte ut på landsbygden, men opinionsbildare fanns även där. De vanliga tidningarna med nyheter från när och fjärran fanns också att tillgå långt innan folkskolan fått fotfäste. Men utan läskunniga människor var de tryckta alstrens betydelse naturligtvis inte så stor.

Verklig läskunnighet

I många katolska länder räknar man med att kanske bara en fjärdedel av befolkningen besatt färdigheten att läsa. Men utländska resande i Sverige har vittnat om hur de förvånat såg en helt annan nivå här. Ja, man räknar med att hela 80–90 procent av allmogen kunde läsa på 1700-talet.

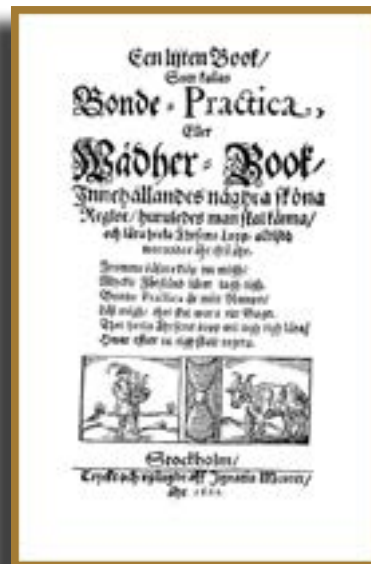
För att "besiffr" detta påstående återges här en sammanställning från Kungl. Elfsborgs regemente (cirka 1200 man), där läs- och skrivkunnigheten 1814 redovisas enligt följande:

- 1117 "läser i bok"
- 264 "läser tryckt och skrivet"
- 208 kan skriva läslig stil
- 8 kunde ej läsa innantill i bok.

Det var heller inte enbart katekesen som man intresserade sig för. En ambitiös "Läroplan för Skeppsgossar" i Karlskrona 1692 innehåller följande ämnen:

- Kristendomsundervisning
- Läsning och skrivning
- Skriva en "ren och zirlig stil, samt lära att skrifwa bref"
- Matematik, tyska språket, geografi och kartläsning
- Känna igen "hurudane insignia hwar och en potentat eller republique förer uti sina flaggor och fanor".

Inte så illa för enkla sjömän!



Bondepraktikan lästes också av allmogen

Tidiga skolor

När folkskolan blivit lagstadgad tog det ändå en tid, ibland många år, innan man fått den att fungera på ett godtagbart sätt. Att bönderna satte sig emot har vi hört exempel på, ofta med argumentet att det var onödigt att alla barn lärde sig läsa när de bättre behövdes hemma i arbetet på gården. Men det finns också många exempel på att allmänna skolor fanns redan vid övergången till 1800-talet.

Bästa exemplet är Skåne där minst hälften av alla socknar hade ordentliga skolhus vid denna tid. Det är trakter med starka adelsmän, och det är de som där driver frågan. Där bönderna hade mer makt var det sämre ställt. Men i områden med bruksmiljöer, som i Värmland och Uppland, var också studieintresset stort. Det är just bruken som är pådrivande, då man tidigt förstod vikten av att få utbildad arbetskraft.

Bondmoran...

...står det på osten som brukar finnas på köksbordet ibland. På förpackningen finns en teckning av en bondkvinna från förr, och hon har ett milt stilla leende och lite trötta ögon. Men så fick hon ju också jobba en hel del!

Text: Roger Jarvid



Visserligen skulle man kanske kunna kalla dagens kvinnliga jordbrukare för bondmoror, men kvinnan på ostförpackningen hör nog hemma under självhushålllets dagar, någon gång fram till 1900-talets början. Och på den tiden fick man nog inte kalla vem som helst för bondmora. Inte en torparhustru till exempel. Men nu gör vi ingen rangskillnad.

Bondmoran är en mycket viktig person i vår historia, men hon har inte uppmärksammats så mycket utan är ganska anonym. Men vilken ovärderlig insats hon har gjort! Hon var nog oftast den som höll ihop familjen, och det berodde kanske delvis på de gamla könsrollerna, där det var kvinnan som tog hand om barnen. Det märks ju i släktforskningen när vi träffar på alla hustrur som dör i förtid, kanske i barnsäng.

Den stackars änkemannen gifter ofta om sig ganska snabbt, för att få en ny husmor. Ibland kunde det vara pigan som varit anställd några år, som fick erbjudande om äktenskap. Och hur vanligt var det inte på den "gamla goda tiden", att en barnaskara splittrades och hamnade i fosterhem eller barnhem, om mamman dog. Samhällets skyddsnet var minst sagt bristande.

En bondmora måste vara duktig på mycket, och klara av många olika sysslor både inomhus och utomhus: Mat: laga mat, baka, arbete med slakt och ta vara på köttet, mjölka, kärna smör, ysta.

Textil: spinna, karda, väva, sy, sticka, tvätta.

Skörd: räfsa hö, binda sädeskärvar, sköta grönsakstappan. potatisplockning

Övrigt: sköta barn, ta hand om husdjuren, städa, stöpa ljus

Listan kan naturligtvis göras mycket längre.

Av alla dessa bondmoror som jag vill hedra och minnas har jag valt en av mina anmödrar som symbol för alla. Det är Britta Svendsdotter. Hon bör ha varit född cirka 1698, antagligen i Skattegården Lund, Knätte. Hon växte i alla fall upp där, dotter till Sven Arvidsson och Elisabet Jonsdotter. Britta hade sex helsyskon. När mamma Elisabet dog gifte pappa Sven om sig vid 74 års ålder och fick en son med den nya hustrun.

Britta gifte sig 1722 med Lars Jonsson från Skattegården Nåtared. De bodde småningom i Lilla Nåtared. Lars var rusthållare, en syssla han tagit över efter sin far Jon Andersson.

Äktenskapet begåvades minst sagt rikligt med barn:

Maria 1722, Margareta 1723, Jonas 1725

Elisabet 1727, Arvid 1729, Anders 1731

Lars 1733, Kerstin 1734, Zackris 1736

Kerstin 1738, Maria 1739, Sven 1741

Abraham 1742 och Jon 1743.

Ja Britta födde 14 barn under en tjugofemårsperiod!

1753 avled Britta vid 55 års ålder. I hennes bouppteckning nämns barnen Lars, Maria, Zackris, Sven, Jon, Elisabet och Kerstin. Hälften dog alltså som unga. Lars var myndig och Maria var gift med Henrik Bengtsson. Till de övriga fem barnen åtog sig fadern Lars Jonsson att vara förmyndare. Hemmet var inte direkt fattigt. Som tillgångar upptogs en "fjårding" i skatterusthållet Nåtared Skattegården till ett värde av 100 daler. Det fanns föremål i silver, koppar och tenn. I ladugården

fanns fyra oxar, två stutar, sju kor, två kvigor och tre kalvar. Man hade nio får samt ej angivet antal lamm, sju getter och tre grisar. Det fanns faktiskt 26 daler i kontanta penningar, och det är ju inte så ofta kontanter tas upp alls i den tidens bouppteckningar.

Kläder var man mån om att ta tillvara. Nuförtiden skänker ju ofta dödsbon bort den avlidnes kläder till insamlingar, eller kastar. I bouppteckningen anges att ”saliga hustruns gångkläder lagas och användes till de

omyndiga döttrar hemmavarande”.

Tillgångarna värderas till 414 daler, och inga skulder tas upp.

Lars gifte om sig med Märta Olofsdotter och fick en dotter 1757. Efter gängse tradition fick barnet namn efter Lars avlidna hustru, och hette alltså Britta. Den lilla blev snart faderlös eftersom Lars avled redan 1759, 62 år gammal.

Efterlysning!

På Ulricehamns biblioteks websida finns en länk till ett bildarkiv: <https://www.flickr.com/photos/ulricehamnsbygdensforskarrum/albums/>

Där hittade jag ett intressant foto från Liared. På nedersta raden nr 2 från höger är min farfars syster Maj-Britt Lång (född Salomonsson)

På samma foto, den äldre mannen på översta raden, nr 6 från höger, är stående lik min farfar, Karl Erik Salomonsson, men är för gammal för att vara honom.

Vi misstänker att han kan vara min farfars far, Karl Salomonsson, född 1895-05-12 i Svenljunga, död 1980-03-07 i Lindås, Liared.

Om det är någon som vet något om detta, så kontakta gärna mig:

Fredrik Salomonsson, e-post: easy_adress@live.se eller tidningsredaktionen.



Nyheter från



NÅDD behöver förstärkning

Projektet "Namn åt de döda", (NÅDD), fortsätter sedan det beslutats att det ska bli en ny version av Sveriges dödbok. Men om målet att ge ut en ny skiva 2017 eller 2018 ska nås måste fler frivilliga adoptera och komplettera församlingar.

Det nuvarande NÅDD-projektet ska komplettera dödboken med döda under åren 1860-1900.

Sveriges dödbok, Sveriges Släktforskarförbunds kanske mest framgångsrika projekt genom tiderna, har utkommit i hittills sex upplagor.

Dödboken är ett oerhört uppskattat hjälpmedel för släktforskare, både i Sverige och utomlands. Även pastorsexpeditioner, skatteförvaltningar, arkiv, bibliotek och många fler har upptäckt att de har nytta av Sveriges dödbok.

Välkommen att delta i projektet!

Läs mer på: www.genealogi.se/projektbeskrivning



Välkommen att hjälpa till med Gravstensinventeringen

I Gravstensinventeringen, som är en sökbar databas, dokumenterar vi gravstenar med fotografi på gravstenen och i förekommande fall hela gravvården, samt gravstenens text.

Gravstenar är ett viktigt kulturarv, särskilt för oss släktforskare.

Vi bör därför verka för att bevara gravstenarnas information till kommande generationer.

Sveriges Släktforskarförbund har ett långtgående ansvar att bevara och vårda samtliga uppgifter, inkl. de digitala fotografierna i databasen så att man även i framtiden kan ta del av informationen.

Sveriges Släktforskarförbund har ambitionen att gravstensdatabasen ska hålla hög kvalitet och tjäna det syfte som förbundet har satt upp som mål för projektet.

Det innebär bl.a. att förbundet arbetar för att det ska vara enkelt att registrera gravstenar i databasen, samtidigt som vi med teknikens hjälp arbetar för att minimera ev. fel och brister.

En förutsättning för att registrera en gravsten i databasen är att det finns ett foto eller en avritning av en gravsten, eller liknande anordning som har en inskription, som bifogas respektive dokumentation.



Läs gärna mer här:

<http://www.genealogi.se/gravproj/>



Vi har fått våra "socknar" tillbaka

Den 1 januari 2016 trädde den nya indelningen av Sverige i kraft och vi har fått tillbaka våra kära socknar - i form av distrikt -

Text Anna-Lena Hultman

Från början var, i de flesta fall, socken och församling samma geografiska område. Det var Svenska kyrkan som skötte folkbokföringen, en ordning som gällde fram t o m 30 juni 1991. Då tog Riksskatteverket över, men folkbokföringen fortsatte att bygga på kyrkans församlingsindelning, något som blev problematiskt när kyrkan började slå ihop församlingar i allt snabbare takt. Personer skrivna i Gullered var inte längre gulleredsbör utan skulle egentligen kalla sig hössnabor, och folk i Murum blev hällstadbor!

I Ulricehamns kommun försvann Varnum, Härna, Fänneslunda som gick upp i Södra Ving (Grovar församling redan 1989); Murum, Möne och Kärråkra (Södra Vånga gick upp i Möne 1989) blev Hällstad; Gullered och Strängsered blev Hössna; Blidsberg, Humla, Dalum, Kölaby, Böne, Knätte, Liared och Kölingared blev Redväg och Marbäck, Gällstad, Grönahög, Södra Säm, Finnekumla och Tvärred blev Åsunden. Det innebar att det bara blev 6 folkbokföringsförsamlingar kvar i kommunen.

En annan konsekvens av detta blev att hela grunden för en fortlöpande befolkningsstatistik raserades. Så mycket i vårt samhälle bygger på en indelning i socknar och inte minst skulle förlusten av sockennamnen försvåra för släktforskare och historiker i framtiden.

2012 drogs därför kampanjen "Rädda våra socknar" igång.

Där var Sveriges släktforskarförbund med Ted Rosvall i ordförandestolen, drivande. Namninsamlingar, vykortskampanj, kontakter med riksdagsledamöter och mängder av tidningsartiklar var medel som användes. Motståndet från myndigheterna var stort och inget departement ville ha frågan på sitt bord, alla hänvisade till någon annan! Det var dock många remissinstanser som gick på släktforsknarnas linje och

efter långt utredande blev det till slut ett positivt beslut.

Den nya indelningen innebär att folkbokföringen i Sverige från och med årsskiftet bygger på de församlingar som fanns 31 dec 1999.

För vår kommun är det därför 27 folkbokföringsdistrikt i stället för 6 församlingar – och den som är skriven i Gullered kan åter kalla sig gulleredsbö!

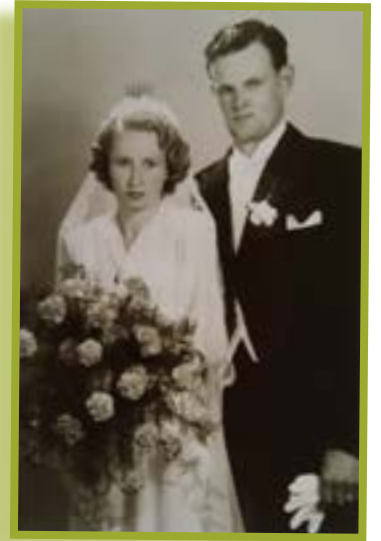
Distriktskod	Distrikt	Församling
107158	Blidsberg	Redväg
107130	Böne	Redväg
107127	Dalum	Redväg
107079	Finnekumla	Åsunden
107124	Fänneslunda	Södra Ving
107082	Grönahög	Åsunden
107109	Gullered	Hössna
107081	Gällstad	Åsunden
107159	Humla	Redväg
107126	Hällstad	Hällstad
107123	Härna	Södra Ving
107110	Hössna	Hössna
107129	Knätte	Redväg
107155	Kärråkra	Hällstad
107160	Kölaby	Redväg
107131	Kölingared	Redväg
107128	Liared	Redväg
107107	Marbäck	Åsunden
107151	Murum	Hällstad
107154	Möne	Hällstad
107111	Strängsered	Hössna
107080	Södra Säm	Åsunden
107106	Södra Ving	Södra Ving
107125	Timmele	Timmele
107078	Tvärred	Åsunden
107108	Ulricehamn	Ulricehamn
107122	Varnum	Södra Ving

En kärlekssaga från norr till söder

Det är med aktning och respekt för alla berörda, som jag skrivit ner denna kärlekssaga från norr till söder av vårt avlånga land.

**Nedtecknat av äldsta dottern Lisbeth Ehn, född Brolin
Januari 2016**

*Hulda och Gustaf
bröllopsfotografi, 1946*



I Arnäs församling i Ångermanland bodde Maria och Anton Lundberg med sin familj. Maria väntade sitt sjätte barn och den 2 januari 1914 föddes en flicka som fick namnet Hulda. Senare fick Hulda ytterligare fyra syskon, en syster och tre bröder. Till slut hade familjen tio barn.

De växte upp och fick tidigt lära sig hjälpa till både i hushållet och i jordbruket. Hulda hade mycket god hand med djuren och var duktig på att handmjölka korna.

Huldans far Anton hade många kommunala uppdrag och han var även auktionsutropare. Detta medförde att han ofta var hemifrån och modern Maria blev den som tog en stor del av ansvaret i hemmet.

Barnen skaffade sig så småningom olika utbildningar och flyttade ”ut i världen”. De arbetade bland annat som kokerska, lärare, bilskolelärare, radiotekniker och mejerist i olika delar av landet.

För Huldans del blev det platser i olika familjer och 1934 gick hon en kurs på hushållsskolan Margareta. Även Huldans mor Maria gick på denna hushållsskola innan hon 1906 gifte sig med sin Anton.

1936 fortsatte Hulda sin utbildning genom att gå en fyramånaders barnsköterskekurs på Vita Bandets barnhem i Ås i Jämtland.

Efter utbildningen fick Hulda genom kontakter plats som barnsköterska hos Sigrid och Jonas Nilsson i Stockholm. Hennes syster Kajsa var kokerska i samma familj. Familjen hade tre barn.

Familjen Nilsson ägde företaget Nils-Johan som sålde olika köksredskap. De ägde också Boarps gård i Dalstorp. Man reste ner till Dalstorp varje sommar vilket innebar att Hulda också fick följa med dit ner.

Bostadshuset på gården beboddes av anställda och familjens hade sin sommarbostad i ”Villan”, ett stort bostadshus som låg i närheten. Villan finns kvar och har sitt namn än idag.

Nere på gården fanns många djur, däribland kor, så mjölken hämtades i mjölkkruka från ladugården till Villan varje kväll. I bostadshuset på gården bodde Selma och Carl Brolin. Carl var anställd för att sköta gården. Av Selmas och Carls fyra barn bodde de två yngsta, Gustaf och Svea, kvar där hemma, när Hulda fick sin anställning hos Nilssons. Huldans företrädare som barnsköterska var en kvinna vid namn Greta.

Greta slutade sin plats när hon 1938 gifte sig med Brolins äldste son John. Även Brolins näst äldste son Sigvard hittade sin fru, Alice, bland tjänstefolket i Villan. Hulda lärde känna Brolins son ”nr tre”, Gustaf, en smal mörk man som dessutom utstrålade lugn och trygghet.

Men en sommar går så fort och det blev dags för Hulda att följa med familjen tillbaks till Stockholm. Dock hade ett tycke uppstått mellan Hulda och Gustaf. Då de tvingades leva långt från varandra största delen av året hade brevbäraren åtskilliga brev att dela ut mellan dem. De fick så att säga leva för dessa sommarmånader som de kunde träffas på Boarp.

Till slut blev kärleken för stark och de förlovade sig på valborgsmässoafton 1944 i en roddbåt på Dalstorpssjön. Det var spännande på flera sätt, inte bara att de förlovat sig utan även för att åskan började mullra när de satt där i sin båt!

Nu följde en tid med mycket planerande inför det kommande bröllopet. Gustaf besökte sina svärföräldrar genom att ta med sig cykeln på tåget upp till Örnköldsvik. Där mötte Hulda honom med sin cykel och det bar iväg den dryga halvmil det var till Arnäs. Gustaf kände nog en viss oro för han visste att Hulda hade en stor familj med många syskon. Den oron var obefogad, han mottogs med ”öppna armar” av Huldans föräldrar, Maria och Anton, som Gustaf fick kalla tant och farbror.



Arnäs kyrka

Lägg märke till traktorn, försedd med järnhjul.

Månaderna gick. Den 17 augusti 1946, som var en vacker sensommardag, stod bröllopet i Arnäs kyrka mellan Hulda Lundberg och Gustaf Brolin. Hulda skred upp för altargången i sin långa vita brudklänning och med nejlikor i brudbuketten. Vid sin sida gick hennes Gustaf, den stilige mannen från Boarp.

Efteråt bjöds det på bröllopsmiddag i Huldans föräldrahem dit bl.a. vigselprästen Norberg var inbjuden och huset blev fullt av gäster. Frampå kvällen

kom en del Arnäsbor för att se brudparet. De blev då bjudna på en cigarr, så var nämligen seden här uppe.

Då de nygifta sedan anlände till sitt hem i Boarp, väntade ett nybyggt hus, där byborna gjort en vacker äreport vid huvudingången.



Gustaf efterträdde nu sin far som anställd på Boarps gård och det första barnet, en dotter, föddes i juni 1947 och fem år senare kom ytterligare en flicka. Familjen bodde kvar på Boarp tills de 1960 köpte en nedlagd småskola från 1800-talet. Den renoverades till en bra bostad och blev den första alldeles egna bostaden med inflyttning 1962. Tillsammans kom man överens om att huset skulle ha namnet Brovik.

Huset är beläget i närheten av kyrkan och med sjön alldeles intill, vilket kunde ge tillfälle till en fisketur eller kanske ett litet dopp ibland. Huset fungerar även i dag som bostad till en familj inom släkten.

Foto på framsidan av tidningen är förlovningsfotografiet från 1944 med Hulda och Gustaf

Ett stort tack till er som lämnat bidrag till tidningen!

Vi ser fram emot att fler delar med sig av sin släktforskning / hembygdsforskning!

Det finns alldeles säkert någon historia eller händelse som är intressant.

Kanske ett fotografi eller en minnessak som har en historia.....

Kontakta gärna redaktionen!

Forskarporträttet

Text Maj-Britt Johansson



Allan Jansson



*Silning av "potatisrev" hos Per Jansson i Älmö, 1920
Originalbild hos Strängsered-Gullereds hembygdsförening*

**”Nu är det nog alla, sa man.
Och så fick jag namnet Allan.”**

**En utav de allra första medlemmarna i
Ulricehamnsbygdens Forskarklubb är
Allan Jansson.**

Så nu kan det väl vara dags att sätta fokus på honom. Han var faktiskt med redan den kväll då klubben bildades, på andra våning i Timmele Gästgivargård. Allan föddes den 23 april 1932 på gården Älmö i Strängsered, som han för övrigt fortfarande är ägare till. Föräldrarna, Per och Ruth Jansson hade, då Allan föddes, redan tio barn.

”Den dagen jag föddes” berättar Allan ”skulle far, som var fjärdingsman, gå med på brandsyn i bygden. Han var väldigt tveksam. Det väntades ju barn när som helst. Fast mor försäkrade att det händer inget idag. Men det gjorde det, och nu var goda råd dyra. Det blev Martin, 15 år gammal, som fick spanna för hästen och åka till Liared för att hämta barnmorskan.

Barnmorskan hon blev bekymrad och slog händerna för ansiktet då hon fick se ekipaget. Det var ju verkligen inte någon schäs, som pojken kommit med. Det blev Albin Johansson, kallad ”Speglamakare-Albin”, som blev räddningen. Han hade fått det namnet eftersom han tillverkade s.k. ”pigittare”. Men han hade också

bil, som han körde i yrkesmässig trafik med sedan ett tiotal år tillbaka. Han skjutsade barnmorskan till Älmö. Och allt gick lyckligt. Nu är det nog alla, sa man. Och så fick jag namnet Allan”

Det stämde dock inte. 1935 kom ännu en liten gosse. Familjen kom alltså att bestå av tolv barn, åtta pojkar och fyra flickor, födda under ett spann av 22 år. Av dem har Allan nu bara en bror kvar i livet.

Älmö var ingen stor gård. Endast 1/6 mantal. Det var inte mycket att försörja en stor familj på.

”Vi hade fyra eller fem kor, några ungdjur, en häst, några får och två grisar. Allt fick tas tillvara. Kontanter var det alltid ont om. Men vi behövde aldrig gå hungriga. Och det var ju så att då de yngsta föddes var några av de äldsta redan ute och förtjänade sitt bröd. Stugan vi bodde i, fram till i slutet av 30-talet, då det byggdes ett större hus, var 9 m. lång och 6 m. bred, och innehöll ett rum och kök plus ett litet vindsrum. Inga stora utrymmen, men detta var ett vanligt mått på stugor vid den tiden. För vår del innebar det att vi fick sova flera barn tillsammans i sofforna.

Skolan låg inne i Strängsered. Det var varannandags läsning, och sju km. att knalla och gå dit. Oftast fick

jag gå ensam, men ibland stämde det väl, så jag fick sällskap med något av syskonen. Då jag började i tredje klass fick jag ärva en cykel efter en syster. Då blev det ju mycket lättare.”

Efter värnplikten vid A6 i Jönköping, vintern 53-54, blev det för Allan en sommar som dräng på Ryfors, innan han gifte sig, flyttade hem till Älmö och övertog jordbruket tillsammans med sin nyblivna fru, Irma, anställd som hemsyster i Redväg, men född och uppvuxen i Hålanda utanför Alingsås.

Men det var inte lätt att få ekonomin att gå ihop på ett litet jordbruk. Utgifterna ville bli större än inkomsterna. Det tarvades en inkomstkälla till. Det blev ett arbete på Hedéns sågverk, i Strängsered.

Men ryggen tog stryk och 1969 flyttade familjen, som nu begåvats med tre barn, till Ulricehamn och för Allans del ett arbete på Bogesunds väveri.

”Det var ett tråkigt arbete”, säger han. ”Stå där dagen i ände och ha uppsikt på väven, så det inte bildades knutar eller uppstod något fel. Var man uppmärksam, då hände inget. Men råkade man vända ryggen till så blev det alltid något.”

Då trivdes han bättre på Timmele färgeri, som blev hans sista arbetsplats, innan kroppen sa ifrån och han tvingades bli sjukpensionär.

Nå men, släktforskningen? Hur var det med den?

”Jag har varit road av släktforskning ända sedan

ungdomen” säger Allan. ”Det talades inte mycket om släkten hemma. Men jag var nyfiken, och frågvis, och lyckades ta reda på en hel del. Och jag var noga med att anteckna vad far och mor berättade. Då en kusin till mor, boende i Jönköping, kom på besök, visade jag för henne vad jag åstadkommit. Min handstil var inget vidare, men hon tyckte det var intressant och erbjöd sig att skriva rent det åt mig. Tråkigt nog avled hon innan det blev klart, och Frälsningsarmén, som fått ta hand om hennes kvarlåtenskap, kastade alla papper. Då var jag ledsen.

Vår dotter Anna höll på en del i tonåren, men tröttnade. Det blev yngste sonen som fortsatte. Han har tagit fram väldigt mycket uppgifter av olika slag, som har resulterat i en släktbok och släktföreningen ”Älmösläkten.” Och själv har jag aldrig tappat lusten att forska vidare.

En händelse i livet som han och Irma har all rätt att känna sig stolta över, är väl då dottern Anna sändes ut som missionär från Ulricehamns församling. Eftersom hon trott att det skulle bli ett land i Afrika hon skulle sändas till, hade hon börjat lära sig Swahili.

Men det blev istället Manilla på Filippinerna som blev destinationen. Där arbetade hon under fyra år för organisationen ECAAP med att ge gatubarnen ett drägligare liv, och att försöka stoppa barnprostitutionen.

Ja, Allan har verkligen mycket sparat att visa.

Och mycket att berätta, där vi sitter i lägenheten vid Lindängsvägen med en kopp kaffe, och blickar ut över den livliga trafiken i rondellerna.



*Per och Ruth Jansson samt åtta av deras barn
Originalbild hos Strängsered-Gullereds hembygdsförening*

Program våren 2016

Kallelse till årsmöte för Ulricehamnsbygdens forskarklubb

6/3 kl. 15.00

Konkordiahuset, Hössna

Föredrag av Lennart Wasling

“Läskunneten i gamla tider”

Lennart Wasling har ett allmänintresse för historia. Som släktforskare läser han gärna de okända kolumnerna och mellan raderna i husförhörslängderna.

VÄLKOMNA!

12/3 kl.11. 00

Västgöta Genealogiska Förening håller sitt årsmöte

i Konkordiahuset, Hössna

Anna-Lena Hultman berättar om resor till kyrkor och arkiv i USA

Alla är Välkomna!

22/5 kl. 9.00

Gökotta

Olofstorp, Fänneslunda

Marie Arturén, Jan Fransson & Yngve Boring guidar oss runt i Olofstorp, en kulturhistorisk mötesplats i skogen i Fänneslunda socken.

Medtag fika

Olofstorp ligger i Fänneslunda socken åtta kilometer

norr om R40 mellan Borås och Ulricehamn

VÄLKOMNA!

Glöm inte att läsa
Föreningsguiden i
Ulricehamns Tidning
på tisdagar!

SLÄKTFORSKARKURSER UNDER VÅREN

Nybörjarkurs i Konkordiahuset startar 4 april kl 18.30

Fortsättningskurs i Ulricehamn startar 7 april kl 18.30

Anmälan till Vuxenskolan tel 0321-350 22

FORSKARHJÄLP

Stadsbiblioteket i Ulricehamn

Måndagar ojämna veckor 15.00 - 18.30

Konkordiahuset i Hössna - Tisdagar 16.00 - 19.00